

**КОНСПЕКТ ЗА ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА БАКАЛАВЪРСКА СТЕПЕН ПО СПЕЦИАЛНОСТ
„СОЦИОЛОГИЯ”**

**За бакалавърска програма „Социология на правото, икономиката и
иновациите“**

Държавният изпитът по СПИИ се състои от 3 елемента:

1. Писмена разработка на **два въпроса** от конспекта
2. Разработка на писмено **практическо задание** (казус, анализ на текст, анализ на данни).
3. Устно събеседване със студентите върху техните писмени разработки, при положение, че средната оценка от 3-те разработки е над Среден (2,50)

Процедура:

1. Теглят се 4 въпроса – 2 от блок социология и 2 от останалите блокове. Студентите избират да пишат по един от двете двойки въпроси.
2. Пише се по 1 от 2 изтеглени от общо 10 практически задания. Практическите задания са върху материал от „Социологически блок“ и „Блок избираеми дисциплини“. На всяко заданията е фиксиран блока и избираемата дисциплини, ако такава е включена. Ако и двете изтеглени задания са върху избираеми дисциплини, които студентът не е изучавал, то само за него (тях) се тегли допълнително задание до постигане на съответствие между изпитния и изучавания материал.

СОЦИОЛОГИЧЕСКИ БЛОК

1. Проблемът за историческото начало на социологията: история и география (Дж. Даймънд). Социологията като полипарадигмална наука. Граници на социологическото познание: социални и идейни контексти. Социология и философия.
2. Познавателно институционализиране на социологията като наука - предмет, граници и дисциплинарна идентичност. Позитивизмът на Огюст Конт и биологизмът на Х. Спенсър. Обективизмът като необходимо условие за социологическата наука.
3. Социологията на Емил Дюркейм. Правилата на социологическия метод. Социалните факти като „неща”.
4. Разбиращата социология на Макс Вебер. Идеален тип. Социално действие и видове социално действие. Обективността на научното познание: наука свободна от ценности и наука съотнесена към ценности.

5. Макс Вебер и генезисът на западния рационализъм. Протестантството и духът на капитализма: етическото санкциониране на пресмятащото поведение. Материална и формална рационалност. Модерността като експанзия на формалната рационалност.
6. Системен подход в социологията. Компоненти на социалната система: тяхната взаимна зависимост и относителна независимост. Обективни социални структури. Функционални отношения между подсистемите. (Р. Мъртън, Т. Парсънс)
7. Субективистки парадигми в социологията (символен интеракционизъм, драматургична социология). Феноменологичната социология на А. Шютц. Етнометодологията на Х. Гарфинкъл.
8. Възникване и развитие на социологията в България. Етапи в нейното развитие (до Втората световна война, по време на комунизма, след края на 80-те години). Ив. Хаджийски. Ж. Ошавков, Л. Николов и др.
9. Общ генезис на модерните икономически, властови и регулативни социални институции. Домодерно и модерно като генерален социологически проблем. (И. Христов). Социо-политически, институционални и икономически фактори за възникването на модерната капиталистическа икономика (Н. Розенберг и Л. Бърдсейл, Ф. Бродел и Г. Димитров)
10. Институционализация на властта и господството - необходимост и исторически генезис. Разлика между власт и господство. Предмодерни и модерни институционални форми на властта - типология и принципни разлики. (Дж. К. Гълбрайт и М. Фуко)
11. Държава на всеобщото благоденствие. Типове режими на социална политика - класификация на Г. Еспинг-Андерсън. Критика и разширяване на типологията. Развитие на социалната политика в Източна Европа. Жужа Ферге за индивидуализацията на социалното при пост-комунизма.
12. Социална политика и социални права. Т. Х. Маршъл за еволюцията на правата на гражданите. Декомодификация и социална стратификация. Основни парадигми в социалната политика. Съвременни предизвикателства пред гражданството като статус и практика.
13. Специфичният „режим на истината” в модерното общество (С.Тулмин). Модерното научно знание като серия от личностни иновации, започната от Рене Декарт – „търсенето на сигурност” и легитимацията на деперсонализираното, рационално възпроизводимо и публично демонстрируемо знание като единствено форма на „истинно знание”. Трите принципа на модернатото научно знание. Преходът от хилеморфизъм към репрезентационизъм.
14. Теория за дейците-мрежи (социология на превеждането): Развитие на Теорията за дейците-мрежи от частносоциологическо изследователско направление в парадигма с общосоциологическо значение. Принципи, философия и програма; идеята за “пренареждане” на социалното (reassembling the social).

15. Социално конструиране на младежта в обществото. Жизненият цикъл в традиционните общества – Иван Хаджийски. „Появата” на младежта в модерното общество - ролята на индустриализацията, масовото образование, младежката култура и държавната социална политика. Социална ситуация и социално конструиране на младежта в условията на държавния социализъм. Индивидуализация и саморефлексивност в късно модерните общества. Младите хора в глобализацията се свят.

16. Теоретизиране на младежта. Съпоставка между психологическия подход на Грандвил Стенли Хол, социално-антропологическия подход на Маргарет Мийд и структурно-функционалния подход на Толкът Парсънс. Карл Манхайм за поколенията. Разделението между подходите за „младежките преходи” и „младежките култури” в съвременните изследвания на младежта. Тенденция към създаване на интегрирано поле за младежки изследвания.

17. Количествените методи в социологията: основни характеристики, предимства и недостатъци. Стохастична, квотна и типологична извадка. Понятия за представителност и достоверност на информацията, получена при количествени изследвания.

18. Качествените методи в социологията: основни характеристики, предимства и недостатъци, видове. Фокус-групата като качествен метод за набиране на социологическа информация: характеристика, етапи на провеждане, особености.

19. Етапи при провеждане на емпирично изследване (в т.ч. на количествено и качествено).

20. Приложение на методите анкета и интервю – предимства и недостатъци.

21. Основни групи фактори, обясняващи електоралното поведение; исторически параметри, политическа система, социокултурни фактори.

22. Основни видове маркетингови изследвания: Сегментация на потребителските групи. Позициониране и имидж на марката. Изследвания за потребителска лоялност.

23. Интернет изследвания – същност. Характеристика на извадката. Видове изследвания. Различните методи – количествени и качествени – разновидности. Начин на провеждане.

24. Статистическо оценяване: Вероятностният характер на статистическите заключения. Понятие за параметър и оценка на параметър. Грешка на извадката. Стандартна грешка. Определяне на стандартната грешка при неизвестен параметър. Интервални оценки. Максимална грешка, гаранционен множител и доверителен интервал. Определяне на обем на извадката от генерална съвкупност.

25. Статистическа проверка на хипотези: Вероятностен характер на статистическите хипотези. Понятие за нулева и алтернативна хипотеза. Грешка от първи и втори род, равнище на значимост и мощност на критерия. Критична област и област на

приемане. Видове методи за проверка на хипотези: възможности и ограничения на параметричните и непараметричните методи. Етапи при проверка на хипотезите

БЛОК „НАУКА, ТЕХНОЛОГИИ И ИНОВАЦИИ“

26. Класическата социология на науката на Роберт Мъртън: Основни понятия на класическата социология на науката - науката като институция, научен етос, признанието в науката, "малка" и "голяма" наука. "Стандартна концепция за науката" и нейната критика.

27. Социология на технологиите. Критиката на Мартин Хайдегер на инструменталното разбиране на техниката. Техниката като „разкриване на стаеното“. Модерното „отприщване на техниката“. „Обсегът на техниката“ на Б.Валденфелс. Технологии в жизнения свят (Дон Айди)

28. Родоначалници на съвременната семиотика: Чарлз Сандърс Пърс, Ч. Пърс за типологията на знаците, семиозис и безкрайна интерпрета; Фердинанд дьо Сосюр, общата лингвистика и иманентното изследване на естествения език, дособености на терминологията на Сосюр.

29. Поглед върху структуралната семиотика на А. Ж. Греймас. Основна наративна програма.

30. Съвременни социални изследвания на науката и технологиите. Социотехнически и техно-икономически мрежи (Мишел Калон). Технологични иновации и социално развитие.

31. Науката в късния капитализъм: сциентизацията на областите на социален живот. Уязвимостта на съвременната технологична култура (В. Байкър). Излизането на изследванията извън лабораториите - "ограниченото" изследване и "изследването на диво". Парламентът на нещата и хибридните форуми (Латур, Калон, Барт, Ласкумб).

32. Иновационен процес (Й. Шумпетер, И. Кирцнер). Видове иновации. Жизнен цикъл на иновациите (продукт, технология, услуга).

33. Модели на иновация (дифузионен модел и модел на превеждането). Подривни иновации (К. Кристенсен). Социо-технически мрежи на иновациите. Иновационна екосистема.

34. Финансиране на иновациите. Рисков капитал. Ролята на интелектуалната собственост в иновациите. Стратегическо планиране в иновациите. Бизнес план: структура и основни елементи.

35. Серийно произвеждани несигурности; между знанието и неведението. Понятието за риск на У. Бек. Световното рисково общество. Рефлексивната модернизация на У. Бек: между рефлексията и рефлексивността.

БЛОК „ИКОНОМИКА И СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА“

36. Неокласическите модели на пазарното равновесие. Стопанската и финансова криза на капитализма през 1920 те години; Джон Мейнард Кейнс и прехода от „политическа икономия“ към ‘economics’, «хидравличен» модел на икономиката. Свеждането на технологиите, науката и образованието до външен (екзогенен) фактор в икономическото развитие.

37. Динамика на икономическата активност: растеж, инфлация и безработица

38. Пари и парична политика. Пари: същност, видове, функции. Паричен пазар и парична политика. Равновесие на паричния пазар.

39. Техническа промяна и икономически растеж: основни понятия. Ролята на технологичната промяна за ранната капиталистическа икономика. Теорията на икономическото развитие на Й. Шумпетер като алтернатива на неокласическата икономика. Еволюционистки модел (Р. Нелсън). Моделът на дългите вълни в икономиката на Николай Кондратиев.

40. Социология на икономиката: игрови теории (Г. Бекер); теории за рационалния избор (Дж.Коулман); теории на обществения и социалния избор (А. Хиршман, А. Сен)

41. Доверие, социален капитал и социални мрежи. Теории за социалните мрежи (П. Димажио, М. Грановетър, М. Кастелс)

42. Социология на труда, социология на организациите и индустриални отношения: Институции и индустриалните отношения. Колективно договаряне, социален диалог и управление на човешки ресурси. Сътрудничество и конфликти. Индустриални конфликти. Управление на конфликти. Техники на посредничеството и арбитража. Стратегии „win-win“.

43. Европейски социален модел и индустриални отношения в Европа: Индустриалните отношения в Европейския съюз. Национални модели. Нива на индустриалните отношения и колективни актьори. Европейски социален модел. Информирание и консултиране. Транснационално представителство. Секторен социален диалог. Корпоративна социална отговорност.

44. Индустриални отношения в България: Индустриални отношения при социализма. Система на индустриални отношения след 1989. Европеизация. Национален социален диалог. Представителство на работното място. Законодателна рамка и социални практики. Синдикални и работодателски организации в България. Стратегии на актьорите. Конфликти. Пренос на модели на социален диалог във филиалите на мултинационални компании в България.

45. Концепцията социална сигурност. Ханс Браун за трите форми на социална сигурност. Моделите на Бисмарк и лорд Бевъридж за социалното осигуряване. Развитие и проблеми на българския модел: обхват, „стълбове” и фондове. Социални

групи, застрашени от социално изключване. Социално подпомагане и социално предприемачество.

БЛОК „ПРАВО“

46. Държавно устройство и държавно управление. Система на държавните органи.

47. Избирателно право и избирателни системи.

48. Изисквания за законосъобразност на административните актове.

49. Недействителност на административните актове – понятие и видове.

50. Търговец - понятие и видове; персонални и капиталови търговски дружества.

51. Търговско право. Търговски сделки. Понятие. Видове. Общи положения.

52. Общо понятие за наказание, наказателна система, наказателна политика и наказателно право.

53. Изтърпяване на наказанието лишаване от свобода - фази, режими, положение.

БЛОК ИЗБИРАЕМИ ДИСЦИПЛИНИ

Социология на познанието

1. Познавателното отношение (субект-обект) в историческите типове „езиковост“ (Н. Фрай).
2. Класическа социология на познанието (Е. Дюркйм и К. Манхайм): колективни представи, идеология, утопия, научно и донаучно познание.
3. Познанието във феноменологическата социология: типизация, „запас от подръчно знание“, подвселени и техния когнитивен стил.

Социология на образователните институции:

4. Нормализиращи функции на модерното училище. Властта на нормата (Фуко) като функция на символната власт (Бурдийо) – критика на Фукоанското разбиране за властта на нормата. Подготвителни и поправителни дисциплинарни институции. Подготвителни функции на модерната училищна институция. Училището като най-публичната дисциплинарна институция.
5. Училището и придобиването на неявни знания. Първична и вторична социализация. Явна и скрита учебна програма. Противоположността между безпокойно съзнание и неявно знание. Сколаризация на свръхнормалността и медикализация на абнормалността. Нормализация на биографичното *illud*.

Конспектът е приет на Катедрено заседание с Протокол 53 от 28.05.2018 г. и утвърден на Факултетен съвет на ФИФ с Протокол 122 от 04.06.2018 г.